

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIEMUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

ZAWISZÓW

3. Miejscowość

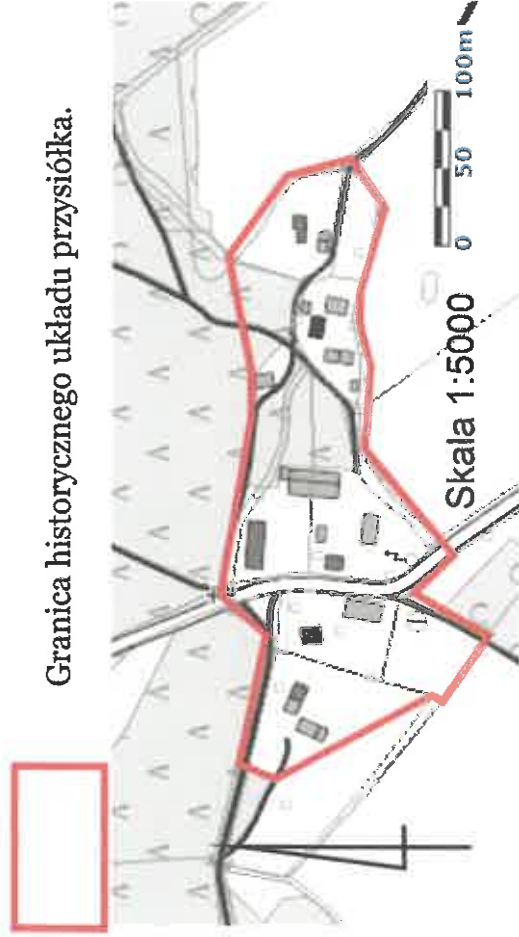
1. Nazwa

2. Czas powstania

Historyczny układ przysiółka

ok. 1787, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesyj)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **GÓROWSKI**

Gmina **JEMIELNO**

6. Współrzędne geograficzne

51°33'22"N 16°33'33"E

7. Użytkowanie obecne
**mieszkalne
rolnicze**

8. Stan zachowania

4

Zawiszów - przed 1945 Sorge.**Przysiółek wsi Psary.**

Pierwszą wzmianką o wsi Psary (Hünern) zawiera dokument z 1306 r., wydany przez księcia Henryka Głogowskiego, w którym wymieniony jest rycerz Piotr z Psar. Kolejny zapis pochodzi z 1355 r. i wzmiankuje istnienie kościoła parafialnego. Dokument z 1376 r. wymienia z kolei wieś i kościół. Miejscowość co najmniej od 2 poł. XVI w. pozostawała własnością rodu von Tschammer herbu Rogala z Osetna w gm. Góra. W poł. XVIII w. wieś należała do rodu von Stosch, a w 1787 r. znajdowała się wraz z przysiółkiem Zawiszów- w rękach von Laue. W 1845 r. właścicielem Psar i Zawiszowa był podpułkownik von Neuhaus. W połowie lat siedemdziesiątych XIX w. miejscowe dobra przeszły w ręce emerytowanego porucznika Heinricha Lübberta, którego własnością pozostawały do pocz. lat dziewięćdziesiątych. W 1894 r. jako właściciela wymieniano Waltera Graewe. W 1905 r. posiadaczem Psar był Julius Grosse. W 1926 r. współwłaścicielką- majorowa Pfeiffer i pani von Heydenkamp. W 1930 r. majątek został przejęty przez spółkę Schlesisches Landesgesellschaft i rozparcelowany. U progu 4 ćw. XVIII stulecia we wsi wymieniany był dwór, 2 folwarki, kościół ewangelicki z pastorkówką, 2 domy parafialne, szkoła i 2 wiatraki. Na przełomie XVIII i XIX w. Do wsi należały także 2 folwarki, znajdujące się poza jej siedliskiem. Były to zlokalizowane na północny zachód Gastor (Gansahr) oraz Zawiszów (Sorge). Na przełomie XVIII i XIX w. w miejscowości znajdowało się 4 chłopów oraz 48 zagrodników. Wymieniano też kościół katolicki oraz browar. Liczba ludności rosła, osiągając w 1830 r. 552 osoby. Zamieszkiwały one 78 domów. O stabilnym rozwoju wsi w 1 poł. XIX w. świadczy fakt, że w roku 1845 było tu już 79 domów z 562 mieszkańcami. We wsi Psary była cegielnia i gorzelnia. W 1894 r. znajdowało się tu również leśnictwo. Zawiszów jest położony na północny-zachód od Psar. Teren przysiółka od północy sąsiaduje z rozległym terenem leśnym. Układ Zawiszowa charakteryzuje się rozproszoną zabudową zagrodową. W centrum znajdują się – przedzielone drogą o osi północ-południe; pozostałości dawnej zabudowy folwarcznej.

Bibliografia:

- Johann Georg Knie, Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien : nebst beigefügter Nachweisung von der Eintheilung des Landes nach den Bezirken der drei königlichen Regierungen, den darin enthaltenen Fürstenthümern und Kreisen, mit Angabe des Flächeninhaltes, der mittlern Erhebung über die Meeresfläche, der Bewohner, Gebäude, des Viehstandes usw. - 2. verm. u. verb. Aufl., Breslau 1845.
 - Hans Lutsch, Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Schlesien , Bd. 2., Die Kunstdenkmäler der Landkreise des Reg.-Bezirks Breslau, Breslau 1889.
 - Romuald M. Łuczynski, Losy rezydencji dolnośląskich w latach 1945-1991, Wrocław 2010.
 - M. Pastorf, Schiesisches Gitter-Adressbuch, Breslau 1876.
 - Die Rittergüter und selbständigen Gutsbezirke in der Provinz Schlesien, Breslau 1870.
 - Schlesisches Gitter-Adressbuch, Breslau 1886, 1891, 1894, 1902, 1905, 1909, 1912, 1917, 1921, 1926, 1930.
 - Friedrich Albert Zimmermann: Beiträge zur Beschreibung von Schlesien. Bd. 1-13, Brieg 1786.
- Materiały kartograficzne:**
- Messtischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1937-1940 r.
- Istniejące zagrozenia:** Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbórki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.
- Postulaty konserwatorskie:** Utrzymanie układu przestrzennego, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji.